

*Ak máte radi umenie, túto knihu
si nemôžete dať ujsť.*

JEFFREY ARCHER

TONY TETRO

GIAMPIERO AMBROSI

FALŠOVATEĽ

**ŽIVOT A ZLOČINY
NAJVÄČŠIEHO FALŠOVATEĽA
UMENIA V DEJINÁCH**

IKAR

FALŠOVATEL'

T O N Y T E T R O

G I A M P I E R O A M B R O S I

FALŠOVATEL'

Preložila Adriena Richterová

IKAR

Tony Tetro and Giampiero Ambrosi
Con/Artist

Copyright © 2023 by Tony Tetro and Giampiero Ambrosi
Published by arrangement with Folio Literary Management, LLC
Translation © 2024 by Adriana Richterová
Slovak edition © 2024 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-9852-1

*Venujem pamiatke vyšetrovateľa Thomasa Wallacea
a s vďakou Severinovi a Santine Ambrosiovcom*

*Corot namaloval 3 000 obrazov,
10 000 z nich sa predalo v Amerike.*

René Huyghe, bývalý hlavný kurátor múzea Louvre

Obsah

Prológ (18. apríl 1989)	11
Ako si si ustlal, tak budeš spať (1950 – 1969)	13
Fulton – zlepšený palmami (1969 – 1972)	23
Falzifikát! (1972)	36
Moje učňovské roky (1972 – 1975)	52
Kto sa smeje naposledy, ten sa smeje najlepšie (1972 – 1975)	64
Tlačenie peňazí (1977)	76
Drogový kráľ v Uplande (1979)	88
Dobrodruhovia (1979)	99
Proveniencia (1981)	115
Divoký západ (1982)	127
Závrtný úspech (1985)	139
Princ falšovateľov (1986)	152
Ozajstné tlačenie peňazí (1987)	160
Schizofrenický život (1987)	172

Môj Caravaggio (1987)	181
Od desiatich k piatim (1988)	192
Detektor odpočúvania hovorov (1988)	206
Yamagata (1988)	219
Razia (1989)	223
Následky (1989)	234
Súdny proces (1989 – 1991)	245
Opäť v súdnej sieni (1993)	262
Na slobode, ale na dne (1994 – 1999)	276
Zrodenie Tonyho Montanu (okolo roku 2000)	286
Princ falšovateľov (2014 – 2020)	294
Finále	306
Podakovanie	310

Prológ

(18. apríl 1989)

Ležal som na pohovke a driemal. Vtom som začul šuchot pri vchodových dverách a niečí hlas. „Tony? Tony? Si doma?“ Odvetil som: „Áno.“ V tej chvíli mi do domu vtrhlo dvadsaťpäť policajtov. Jeden zastal predom mnou a ako prvé povedal: „Istý muž vám práve dal osemtisíc dolárov v hotovosti. Okamžite mi ich odovzdajte.“ Bola to pravda, tak som ho bez otáľania poslúchol a dal mu ich.

Policajti mi začali demolovať dom. Strhávali tapety, nadvihovali koberce, vyhadzovali veci zo zásuviek. Po celý čas som sedel na pohovke v obývačke a pot mi tiekol cícerkom pri pohľade na dvere do tajnej miestnosti, odrážajúce sa v zrkadle na polici nad kozubom. Tá miestnosť sa nachádzala na poschodí vo zvláštnom priestore za kúpeľňou. Stačilo stlačiť mriežku a hviezdičku na mojom bezdrôtovom telefóne, veľké zrkadlo sa otvorilo a ukázali sa dvere do mojej tajnej skrýše, kde som ukrýval špeciálny papier, zberateľské pečiatky, sklopné stoly so

sklenenou doskou, staré písacie stroje, certifikáty potvrdzujúce pravosť obrazov, poznámkové zošity s podpismi maliarov – jednoducho všetky pomôcky, aké potrebuje profesionálny falšovateľ.

Policajti sa prehrňali v lekárničke, klopaním kontrolovali steny, otvorili aj splachovaciu nádržku na toalete. Keby našli moju tajnú skrýšu, lietal by som až po uši v problémoch. Po celý čas chodili hore-dole a do veľkej dodávky nosili obrazy, škatule, knihy... všetko, čo našli. Po šiestich či siedmich hodinách konečne hlavný detektív vyhlásil, že stačilo, a dal príkaz na odchod.

Všetci okamžite prerušili prácu a vyšli z domu. Pocítil som obrovskú úľavu a vydýchol som si ako nikdy v živote. No odchod sa nekonal. Policajti mlčky postávali pred vchodom. Nastalo dlhé, ťaživé ticho. Nevedel som, čo si mám myslieť. Vstal som presvedčený, že už čakajú len na to, aby mi nasadili putá. Jeden z policajtov postávajúcich pri dverách si to všimol, nadvihol obočie a arogantne sa zaškeril.

Vtom sa hlavný detektív zvrtol a zvolal: „Okej, druhé kolo!“ A všetci sa znova nahrnuli dnu, vymenili si miesta a pokrikovali jeden na druhého: „Teraz si beriem poschodie, ja kúpeľňu a ja tamten kút.“ Srdce mi spadlo do gatí. Znova som sa zviezol na pohovku a meravо zízal pred seba.

Ak moju tajnú skrýšu nájdu, so svojím doterajším životom sa môžem rozlúčiť.

Prvá kapitola

Ako si si ustlal, tak budeš spať

(1950 – 1969)

Mestečko Fulton, kde som vyrástol, sa prezentovalo ako „mesto s budúcnosťou“. Môj otec ho nazýval „poslednou ritou štátu New York“. Dnes je z neho len ďalšia obeť upadajúcej priemyselnej oblasti Rust Belt, ale v tých časoch to bolo typické americké prosperujúce mesto osídlené lojálnymi talianskymi a írskymi imigrantmi, ktorí chodili do kostola a tvrdo pracovali v niektorej z tamjších tovární – Sealrite, Armstrong Cork, Miller Brewing alebo v Nestlé, kde sa vyrábala čokoláda a jej vôňa bolo pred dažďom zakaždým cítiť z opačnej strany rieky.

Všetci sme sa vzdali svojich materinských jazykov, prízvukov a cudzo znejúcich mien v domnení, že to v Amerike zvládneme a začneme nový život. Hrali sme basketbal, jazdili na bicykloch, chodili na Fair Haven Beach zaplávať si v jazere Ontario, pri ktorom som trávil celé dni stavaním a ozdobovaním rozsiahlych hradov z piesku. Stali sme sa členmi Rotary klubu a zúčastňovali sa na charitatívnych plesoch dobrovoľných hasičov. A aj

keď sme sa navzájom častovali nadávkami – írskym dečkám od nás prischla hanlivá prezývka „mickovia“ a oni nám nadávali do „makarónov“, „goombahov“ a „ufúľancov“ –, nikdy sa to nezvrhlo na vzájomné nepriateľstvo. Bežne si talianski chlapci brali za ženy írske dievčatá a talianske dievčatá sa vydávali za írskych chalanov. Dokonca aj Gary Battles, jeden z partie mojich najlepších kamarátov, sa oženil s Rosalie Arciglianovou.

Môj otec James, ktorého všetci volali Gump, lebo sa ponášal na Andyho Gumpa, postavičku z kresleného komiksu z tridsiatych rokov, prišiel do Ameriky z talianskeho mesta Bari. Ako dieťa žil najprv v Bronxe, kde vláčil kusy ladu do poschodových domov na Arthur Avenue, až kým sa nepresťahoval do centrálnej časti štátu New York. Matka, ktorá prišla do prisťahovaleckého strediska na Ellis Islande zo Sicílie ako Beatrice Di Stefano a vyšla z neho ako Bee De Stevens, sa ako osemnásťročná vydala za môjho otca. Kúpili si dom, mali spolu štyri deti a nazívali si.

Roh First Street, kde sme bývali, miestni volali Špagetová zákruta. Celé desaťročia tu bolo centrum talianskej časti Fultonu. V tridsiatych rokoch mal Fulton prezývku „Malé Chicago“. Vyslúžil si ju pre vraždy v štýle Al Caponeho a aj preto, že bol baštou mafie v centrálnej časti štátu New York. V čase môjho detstva bola mafia všade, no fungovala diskkrétne, príliš nevytrčala, ale stačilo sa nadýchnuť a hneď ste ju zacítili vo vzduchu. V taliansko-americkom klube na Broadwayi posedávali bosovia Anthony Di Stefano (nebol to matkin príbuzný) a Bobo Ranieri, a kým tí dvaja hrali karty, ich gorily postávali

v ich blízkosti a čakali. Pokiaľ viem, kontrolovali hudobné automaty, pinbalové hracie automaty aj prevádzky všetkých reštaurácií a kaviarní, kde sa uzatvárali rozličné športové stávky alebo sa hrala lotéria s názvom „číselná raketa“. Keď ste sa ocitli vo finančných ťažkostiach, mohli ste si požičať – zakaždým s odporúčaním „Neopováz sa nevrátiť“ –, ale žiadne špinavosti ako drogy, prostitúciu alebo iné pochybné aktivity som tam nevidel.

Jasné, že vo Fultone sa našlo veľa krachujúcich podnikov, čo mali nielen poistenie, ale aj chybnú elektroinštaláciu, ktorá mohla spôsobiť požiar. Kolkárska dráha Derby Lanes, bar a gril Gayle's, autobazár, predajňa nábytku – všetky tieto prevádzky skončili v plameňoch. Môjmu bratovi povedal jeho kamoš Lefty Levy, že on sám zapálil niekoľko budov a dokonca aj svoje auto. Nazýval to „židovským ohňostrojom“. Keď Bobo Ranieri zomrel, Fulton zažil pohreb, na ktorý sa spomínalo ešte desiatky rokov. Procesia stovky čiernych Cadillacov sa hadila, kam len oko dovidelo, a v nich sedeli ľudia, ktorí prišli Bobovi prejaviť úctu.

Bolo to impozantné, na mňa to však bohvieako nezapôsobilo. Mojimi hrdinami neboli gangstri, ale Enzo Ferrari a Leonardo da Vinci – géniovia, na ktorých som bol pyšný a ktorých som obdivoval. V časoch mojej mladosti bol Enzo Ferrari ešte vždy na vrchole a jeho autá absolútne dominovali na pretekárskych okruhoch vo svete. Z konštrukčného hľadiska to boli zázraky, vyhrávali jedny preteky za druhými a zatienili všetkých ostatných výrobcov automobilov. Na pretekoch *24 hodín Le Mans*, kde pretekárske autá zvyčajne zachvátil požiar alebo sa im

zadrel motor, sa umne skonštruované Ferrariho modely takmer vôbec nekazili. Stali sa ambasádormi talianskych kreatívnych schopností, úchvatného štýlu, výnimočného dizajnu a vysoko prekonávali jednoduché nemastné-neslané masívne autá americkej výroby. Ako chlapec som bol hrdý už len pri pomyslení, že som aspoň istým minimálnym spôsobom napojený na kultúrnu linku siahajúcu od antického Ríma cez renesanciu až k týmto autám. Každé dieťa si vymyslí príbeh o tom, odkiaľ pochádza a kde je jeho miesto, a mne sa páčil tento.

V škole sme sa učili o antickom Ríme a v tom čase sa aj v Hollywoode nakrúcalo veľa výpravných filmov o vznešenosti a sláve Večného mesta. *Ben Hur*, ktorý získal jedenásť Oscarov, naplnil moju predstavivosť panoramatickými farebnými obrazmi blahobytu a kultúry. Ohromila ma predstava, že moji predkovia stavali vyše stokilometrové akvadukty a v rímskych domoch tiekla teplá aj studená voda v čase, keď inde vo svete sa ľudia neumývali a žili v slamených chatrčiach.

Nebol som ktovieaký študent, s trojkami som preliezal z jedného ročníka do druhého, lebo väčšina predmetov ma nezaujímal. Zato ma bavilo umenie a dobre som prospieval v takto zameraných predmetoch. Už ako desaťročný som kreslil podľa fotografií z kníh alebo časopisov, čo moja matka, nadšená čitateľka, nechávala ležať kade-tade v dome. Pamätám sa, že raz som voľnou rukou podľa fotografie nakreslil Steva Reevesa, kulturistu a herca z filmu *Herkules*. Mal na sebe krátku tógu, v rukách držal reťaze a strhával nimi dva stĺpy – piliere mýtickej slávy. Hotový obrázok som pyšne ukázal mame, tá

ma pochválila, ale môj najstarší brat Jim ma vysmial, že som ho obkreslil z fotografie. „Nie! To nie je pravda!“ bránil som sa a ukázal som mu, že môj obrázok je omnoho väčší ako fotka v časopise. Jeho slová ma veľmi urazili, lebo som bol na svoju prácu patrične hrdý.

V našom meste sme mali krásnu knižnicu Carnegie, kde sa konali stretnutia Klubu Mickeyho Mousa. Každý utorok po večeri sme sa tam zišli, spievali piesne a učili sa, ako sa stať dobrými občanmi podľa evanjelia Walta Disneyho. Po stretnutí som takmer zakaždým zašiel do oddelenia umenia, listoval v knihách o umení z vydavateľstva Abrams a obdivoval obrázky.

Otec, ktorý si myslel, že mám hudobné nadanie, mi zohnal gitaru a prihlásil ma do hudobnej školy. Bolo to zbytočné márnenie môjho času a jeho peňazí. Zato mama si všimla, že mi ide kreslenie, a kúpila mi súpravu olejových farieb pre začiatočníkov. V škatuli boli malé tuby rôznych farieb, štyri alebo päť hrubších a tenších štetcov a niekoľko pláten nalepených na lepenke s rozmermi dvadsaťkrát dvadsaťpäť centimetrov. Maloval som na kuchynskom stole a mama hneď vedľa varila večeru. Spočiatku ma maľovanie celkom pohltilo, no bol som ešte decko a po čase už môj záujem oslabil. No aj tak som sa snažil a maľoval. Usiloval som sa nakresliť svojho psa Duka, no vtedy som ešte nevedel, ako zachytiť svetlo na srsti zvieratá. Raz ma mamina kamarátka pani Pommeroyová pochválila, že obrázok, čo som nakreslil, je nádherný. Namiesto toho, aby som bol pyšný, som odvetil, že s ním nie som spokojný a že už sa mi podarili aj lepšie kresby. Už vtedy som kládol na seba vysoké nároky.

V Katolíckej škole Svätej rodiny, kam som chodil do siedmeho až deviateho ročníka, nám vládli prísnou rukou zachmúrené rádové sestry v čiernych tučniakovských habitoch a tie nám rovnakou mierou nadeľovali vedomosti aj svoj obmedzený zmysel pre disciplínu vo forme telesných trestov. Občas som nakreslil našu učiteľku, starú mníšku, ako Vargasovu sporo odetú modelku z plagátu s dlhými zvodnými nohami, so zaoblenými bokmi, s kyprými prsami a kyslou, vráskavou tvárou sestry Antoniny. Keď ma napokon raz prichytila, silno ma tresla ukazovadlom po hánkach a za ucho ma dotiahla k riaditeľovi, pátrovi Hearnovi, ktorý mal čo robiť, aby sa nerozsmial. Musel som mu sľúbiť, že s tým prestanem.

Až na strednej škole som prvý raz zažil skutočnú výučbu výtvarného umenia. Náš učiteľ, ktorý vyštudoval na univerzite históriu umenia, v nás vzbudil záujem, predstavil nám vrcholné osobnosti maliarstva a priblížil pojmy ako perspektíva, teória farieb a technika maľby. Pamätám sa, že na hodine abstraktného umenia som namaloval neforemný ženský akt. Dostal som nedostačujúcu, ale nikto ma za to nevytiahol za ucho z triedy. Na hodine perspektívy som nakreslil miestnosť, v ktorej sme sa nachádzali, a zobrazil všetko, čo som videl pred sebou. Učiteľ moju prácu ocenil na výbornú, na čo som bol veľmi pyšný. Tentoraz som mal pocit, že som si tú známku zaslúžil.

Večer som chodieval do verejnej knižnice, kde som trávil hodiny v oddelení umenia a prezeral si diela umelcov, o ktorých som sotvakedy počul. Nerozumel som Picassovi

a Mondrian mi nič nehovoril. Nepochopil som pointu, že aj na to, aby ste čo len základnými farbami namalovali geometrické tvary, si treba osvojiť všetky techniky.

Učiteľ nám ukazoval Chagallove diela a nazýval ich „vizuálnou poéziou“, čo bola pravda, lebo ja som ten poetický pohyb farieb videl. Keď nám predstavoval Dalího, požiadal celú triedu, aby po ňom opakovala: „Sur. Realizmus.“ Dalí bol zvláštny, no imponoval mi svojou fantáziou a vravel som si, že možno aj ja by som vedel prísť s podobným druhom nezvyčajnej metaforickosti. Pointilizmus sa mi videl príliš prácný. Starostlivé umiestňovanie farebných bodiek na plátno mi pripadalo ako zbytočné mrhanie časom. Impresionisti sa mi páčili. Ich obrazy boli pekné, vedel som v nich rozoznať talent. Podľa mňa však modernému umeniu celkovo chýbala duša.

Čo mi však naozaj brnklo na strunu, boli starí majstri a renesanční maliari. Teraz už som skúsený, ale vtedy som si kládol otázku: „Ako to, že to všetko vymysleli – oblohu, anjelov, ukrižovanie, ľudí aj výrazy na ich tvárach, oblaky, svetlo?“ Mal som pocit, že to mohli zvládnuť len vďaka nejakému zázraku. Pri moderných maliaroch som necítil takú úctu.

Postupne som sa dozvedal stále viac o umelcoch ako Perugino, Verrocchio, Michelangelo, Raffael a Botticelli, ale tým najväčším hrdinom bol pre mňa stále Leonardo. Aj keď musím priznať, že v mladosti ma väčšmi fascinoval Leonardo ako konštruktér a vedec než ako umelec. Dostali ma jeho poznámkové zošity so všetkými tými domyselnými strojmi a zariadeniami: akvalung, lietajúci stroj a padák, vojnové stroje, jeho zložité štúdie ľudskej

anatómie aj záhadné zrkadlové písmo. Viete si predstaviť, ako to asi uchvátilo chlapca v mojom veku.

Michelangelo bol prvým umelcom, ktorého som si obľúbil výlučne pre jeho umenie – vďaka maľbám v Sixtínskej kaplnke a soche Piety. Ako chlapec som si o Michelangelovi prečítal, že mal len dvadsaťdva rokov, keď sa pustil do tej sochy, a pracoval na nej sám celé tri roky. Čítal som kdesi, ako ľudia v jeho okolí tvrdili, že to majstrovské dielo vytvoril jeden z jeho rivalov. To ho tak rozhorčilo, že sa vkradol do Vatikánu a na sochu vyryl svoje meno – vďaka tomu sa Pieta stala jediným jeho dielom, ktoré podpísal. Nevýčítam mu to. Vzhľadom na to, čo robím, to síce zaváňa iróniou, ale po mnohých rokoch, keď si autorstvo môjho falzifikátu prisvojil niekto iný, som presne vedel, čo vtedy Michelangelo cítil.

Aj napriek svojej láske k umeniu som bol takmer vo všetkom iba obyčajný chalan, ktorý mal rád basketbal, autá, flákanie s kamošmi a dievčatá. Keby ste sa ma vtedy spýtali, čím by som chcel byť, bez zaváhania by som odvetil, že švindlerským biliardovým hráčom. Ako tínedžer som trávil takmer všetok voľný čas v tmavej, špinavej, starej biliardovej herni Polly LeGrew's, ktorá pokojne mohla byť filmovou kulisou vyrobenou v dvadsiatych rokoch, keby som nevedel, na čo slúži. Nachádzalo sa v nej šesť biliardových stolov, automat na žuvačky plný búrskych orieškov a niekoľko lavíc, aby bolo na čom sedieť. V Polly's bol len pánsky záchod, do tej herne totiž jakživ nijaká žena nevškročila. Záchod bol taký starý, že na splachovanie mal retiazku a vyrobili ho vo firme Peerless Victorious, ktorá pravdepodobne prestala existovať ešte za čias prezidenta Tafta.

V tom čase do toho biliardového brloha slušný človek nezablúdil. Hmýrilo sa to tam vagabundmi, krikľúňmi, hazardnými hráčmi a bezdomovcami, ale mne to bolo fuk. Mal som to tam rád. Hrával som celé hodiny, uzatváral stávky s deckami aj s dospelými v Hre číslo 9 alebo v Štrnástke (straight pool). Ako trinástročný som porážal tridsiatnikov a za jednu hru som zhrabol desať až dvadsať dolárov. Keď som nemal peniaze, ľudia mi požičali a o výhru som sa s nimi rozdelil. V škole ma vyhodili z basketbalového tímu, lebo som odišiel z tréningu a šiel si vyzdvihnúť nové biliardové tágo.

Keď som sa sústredil, nezhodil som jediný úder. Raz som potopil 125 gúľ. V Hre číslo 9 som zahral šesť trojuholníkov a neurobil jediný zlý strk. Taká výnimočná hra by sa dala očakávať od dospelého profesionála. Lenže na to, aby ste sa stali ozajstným švindlerom, musíte mať srdce. To v praxi znamená, že hazardný hráč hrá rovnako chladnokrvne, či ide na lajne o dolár, alebo o tisícku. Pre mňa boli prachy dôležitejšie, než utopiť guľu v koši. Keby som mal švindlerské srdce, v živote by ste o mne nepočuli ako o falšovateľovi obrazov.

Podobne ako viacero mojich kamošov, aj ja som chodil miništrovať. Po omši sme na veľkom stole v zadnej miestnosti rátali peniaze vybraté do zvončeka. Niektorí chalani si schovali pár drobných pod miništrantské rúcho a išli sme hrať biliard. Z darov veriacich som si nikdy neulial ani cent. Prachy som si zarobil neskôr, keď som hral Deviatku. Keď chalanov prichytili, najviac som si zlizol ja, lebo som mal plné vrecká peňazí. A okradnúť cirkev sa v tých časoch pokladalo za väčší zločin než

zneužívanie detí. Nech sa dialo čokoľvek, nikdy som nikoho z nich neudal. Nikdy.

V roku 1965 moja priateľka otehotnela. Matka, ktorá vedela vždy nájsť tie správne slová, vyhlásila: „Ako si si ustlal, tak budeš spať.“ V šesnástich som sa stal otcom krásneho dievčatka. Oženil som sa a našiel som si prácu – roznášanie potravín zákazníkom.

Vo svadobnú noc som otvoril kartón piva so šiestimi plechovkami, s kamarátmi sme si pripili na zdravie a fičal som rovno do postele. O tretej nadránom som totiž vstával, v mrazivom daždi ma čakala roznáška potravín. V tom roku bola taká studená zima, že ak som sa chcel zohriať, sedával som na radiátore. V noci, keď som nemohol spať, som si predstavoval, akú dlhú cestu mám pred sebou, a vravel si: „Toto v žiadnom prípade nebudem robiť celý život.“

Prestahoval som sa do Kalifornie a podľa plánu mala neskôr prísť za mnou Marguerite aj s našou dcérkou.